

DELA VSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.-, za četrti leta Din 15.-, za pol leta Din 30.-; za inozemstvo Din 7.- (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročnina na upravo Delavskega zbornice, Miklošičeva c. 22, I. nad, Telefon 2265. Slev. čekovnega računa 14.900

Za pravico in „Delavsko Pravico“!

Pravica je vsakdanji kruh ljudstva. Vse, kar po zakonu človeške narave samo po sebi nastaja ali pa je od ljudi ustanovljeno, da ljudstvu koristi, mora služiti pravici in jo uresničevati. Brez pravice nima ničesar trajnega obstoja. Pravica je temelj državam, so rekli že stari Rimljani. Zato je borba za pravico borba za narod in državo, borba za obstoj in srečen napredek vsakega družabnega organizma in organizacije. Ljudstvo, ki išče pravico, je nemišljivi temelj vsega, kar obstoja izključno le zaradi njega.

Tudi naš list, list krščanskosocialističnega delavstva, je posvečen ljudstvu, njegovi telesni blaginji in duhovni kulturi pa njegovemu moralnemu napredku. Imajoč svojo glavno oporo v delavstvu, ki je v službi industrije, hoče služiti vsem brez izjeme, ki se s svojim umom in z rokami, z vsemi svojimi fizičnimi in duševnimi silami v poštenem delu trudi za blagor družbe, da bi vsem bila pravica, da ne bi eni imeli preveč, drugim drugi komaj morejo živeti in tvorijo nezadovoljno množico brezpravnežev. V tej borbi za pravico je že prvi ustanovitelj krščanskega socializma krščanski socializem hotel razširiti v stavbo, ki bi naj pod svoje streho združevala vse ljudstvo, vse njegove od poštenega umskega in ročnega dela živeče stanovce, ki naj na podlagi pravice složno sodelujejo v občo korist v borbi proti krivičnemu nekrščanskemu velekapitalizmu.

»Pravica« kot glasilo tega krščanskega socializma dr. Janeza Evangelista Kreka to delo združevanja vseh krščansko in socialno mislečih elementov čisto v njegovem duhu nadaljuje. Ljudstvu pravica! je njeno neizpremenjeno geslo. Ljudstvo je proti vsaki krivici, naj jo prizadeva Peter Pavlu ali Pavel Petru; ljudstvo ohranja odnekad zdrava načela naravne morale: naravne poštenosti, pravičnosti in bratske ljubezni; ljudstvo se v svojem jedru nikoli ne pokvari in ostane sredi najhujšega propada zdrava podlaga boljše bodočnosti. Da se težnja ljudstva po pravici zadovolji, da se njegova pota po dobri, nesebični in poštenu inteligenci v luči resnice razsvetle, da bi zavladal božji mir med narodi pa med člani enega in istega naroda v socialni enakopravnosti, katera sloni le na poštenem delu v korist vsem — to je in ostane kredo našega krščanskega socializma.

Krščanski socializem ne zasleduje nobenih posebnih, separatnih, od drugih ločenih koristi in interesov — **krščanski socializem je v službi vsega ljudstva.** Kar z ljudstvom čuti, zanj dela, na njegov prospek odprtosrčno misli, neomajno vanj veruje in mu zaupa, pa ga tudi resnično ljubi — to misli in dela, kakor uči in stremi krščanski socializem.

Ljudstvo, smo rekli, je ohranjevalec zdravega naravnega moralnega življenja. Pa tudi vzvišena načela krščanskega življenja so v njem najtrdnjeje zasidrana. Krščansko življenje v izvestnih plasteh človeške družbe ne uspeva dobro; kjer se streže zgolj pohlepu po zemeljskih dobrinah, kjer se bogastva kopičijo, da koristijo le enim, kjer se obožuje denar in moč in ugaja vsem naagonom nižjega uživanja, tam krščanstvo zamre in ostane le goljufiva izpačena podoba njegova; to je pa tudi vzrok, da brezpravne množice za take vrste družabno »krščanstvo« nočejo nič vedeti. Na drugi strani se v siromašnih slojih po nepravdi in po materijalnem pomanjkanju ubija možnost pogleda navzgor, vzvišenejšega, čistejšega in idealnejšega življenja, ter se ustvarja in strahotno razvija mržnja, zavist in želja po maščevanju — ozračje, v katerem krščanstvo ne more uspe-

Izidi avstrijskih volitev.

V nedeljo so se vršile v sosedni republiki Nemški Avstriji volitve v parlament. Kot volitve v vseh demokratičnih državah, so tudi sedanje avstrijske volitve nemalo pozornosti po vsej srednji Evropi, katere nekako geografsko središče je taš avstrijska republika. Sprito sosedstva in bližine kulturnih in socialnih razmer se je potek še posebej teh volitev zasledoval v naši Sloveniji z ne navadnim zanimanjem. Tudi iz našega časopisja so v zadnjih tednih govorile avstrijske stranke svoje volivne parole in gesla. Volivna borba je bila taka kot je dosedaj Avstrija še ni imela. Vse stranke so do skrajnosti dale iz sebe in svojih zvez vse, kar so mogle. Agitacija se je vršila po najmodernejših principih agitatorične znanosti in umetnosti. Od avstrijskega delovnega ljudstva težko prisluzeni milijoni so bili v nekaj dneh raztrošeni v prazen nič.

Bojne linije so bile potegnjene med dvema taboroma že zdavnaj pred razpisom volitev: med meščanskim blokom z oboroženimi fašisti ob strani in socialno demokracijo. Ta osnovna razdelitev je bila vsekakor od vsega početka jasna in očitna. Bila je tudi odločilna za nedeljski izid.

Industrijsko delavstvo je spoznalo, kaj stoji na tehnični volitev in je socialno-demokratski stranki dalo še nove desetisoče glasov. Tako so dobili socialni demokrati **1.625.000 glasov** in napredovali od volitev leta 1927 za okoli 100.000 glasov. Napram prejšnjim 71, imajo sedaj 72 poslancev. Novi mandat jim je dal Dunaj.

Krščanski socialci, ki pač nosijo to ime vse prej kot po pravici, so dobili od 3.679.621 oddanih glasov le **1.307.685**. Leta 1927. so jih zbrali **1.765.761**. So tedaj občutno nazadovali in so obdržali od dosedanjih 73 sedežev v parlamentu le 66.

Fašisti so dobili z 228.338 glasovi samo en temeljni mandat na Štajerskem, ostale pa z ostanki, tako da jih imajo skupaj 8.

Takozvani Schobrov blok (velenemci in Landbund) je obdržal z izgubo 2 poslancev dosednji položaj in zbral 429 tisoč 425 glasov, kar da 19 mandatov. — Volilo je samo 38.000 volivcev več kot leta 1927.

Volitve tedaj niso podale nove slike političnega razporedenja naše sosedne. Kot prej sta si sedaj po volitvah nasprotna meščanstvo in proletarijat, katerega po zaslugi politike krščanskih socialcev danes predstavlja v večjem delu le socialna demokracija. Obe armadi sta si številčno skoro prav enako jak: meščanske stranke **1.645.881**, socialni demokrati in komuniste (20.691) pa **1.623.070 glasov**. Zakaj voli avstrijski proletarijat socialne demokrate? Ker vidi v njih poročstvo svojega socialnega napredka, poročstvo za republiko in demokracijo, čeprav tisoči v svojih srcih.

Ljudstvo v svojem jedru pa obsoja mamonizem ter pozna škodljivost od nje ga povzročenegega pauperizma; ljudstvo je od nekda bilo za pravično urejeno družbo, kjer nikomur ne bi manjkalo, kar je za dostojno življenje potrebno, kjer pa bi bilo pridobivanje in uživanje zemeljskih dobrin omejeno po moralnih vidikih, po oziru enega na drugega, enega na ves in vseh na enega, po načelih resnične krščanske kulture. **Krščanski javni delavec in krščansko delo more uspevati le v stiku in naslonu na ljudstvo, v službi zanj in v skrbi za najbolj socialne zaščite potrebne sloje ljudstva.** Z zlatimi črkami bi morala biti ta resnica zapisana na družabni stavbi krščanstva.

prav nič ne delijo nazorov socialno demokratskih voditeljev o veri in duhovnem življenju sploh.

Krščanski socialci žanjejo, kar so sejali. Če jim hoče kdo pripisovati zasluge, da so v 10. letih uredili državo gospodarsko in politično, pač mora obenem priznati, da so istočasno odgovorni tudi za sedanje stanje republike. In kakšno je to? Država se mae v svojih temeljih. Gre za biti ali ne biti demokracije in parlamentarizma, katerega ograža fašistična Heimwehr. In kdo drugi je zredil ta fašizem kot krščansko socialna stranka. Kdo se je zvezal s Heimwehrovc in s tem povzročil »temo nadelne brez cilnosti« pa »anarhijo moralnih in duhovnih vrednot«, če ne voditelji krščanskih socialcev. Avstrijski škofje so pred volitvami povzdignili svoj glas. Po besedah svoje okrožnice so obsodili postopanje prav vseh političnih skupin, ki so se potegovala za zaupanje njim v skrb izročenih vernikov. Vse, od komunistov in socialnih demokratov, Schobrovcev in krščanskih socialcev pa do fašističnih Heimwehrovcev. Res je zmeda silna, če stranka s programom, ki se sklada z načeli katolištva, nanj pozabi, pa hoče s puškami tudi za ceno človeške krvi vladati, vladati... Edino pravilen zaključek iz škofskega pisma bi bil ta, da volivec ne da svojega glasu ne tej ne oni skupini, ker vse teptajo Kristusova načela. Če so tajne sile dirigirali kršč. socialcem naslonitev na fašiste, so pač na-

pravile le škodo vsemu katolištvu. Kajti fašizem je po svoji naturi prav tako poganski kot boljševizem. Če nismo za enega, tudi ne moremo biti za drugega. Nekateri so se tedaj zadovoljili z najmanjšim zlom in zato volili krščanske socialce, ogromna večina pa je to napravila kot svojo organizacijsko dolžnost.

Heimwehrovc so dobili svojih 8 mandatov skoro izključno na račun krščanskih socialcev. Sicer je preudarno avstrijsko ljudstvo dalo fašizmu pošteno zaušnico, a je vendarle že samo dejstvo, da pride teh 8 fašističnih kričavcev v parlament, dovolj nečestno za tistega, ki je k temu pripomogel.

Blok velenemcev in Landbundovcev, kateremu je prodal svojo firmo bivši kancler Schober je izrazil zastopnik kapitala; ki vidi v tem jeziku na tehničnem proletarijatom in fašisti in s kršč. socialci poročstvo svoje varnosti in zagotovilo nemotenega spravljanja dobičkov v židovske mošnje. Protikatoliška in protidelavska pa je ta skupina bistveno prav toliko kot fašisti.

Koroški Slovenci so volili za državni zbor krščansko-socialno listo. Istočasno so se pa vršile volitve v deželni zbor in so imeli Slovenci svojo listo. Dobili so 8895 glasov in 2 mandata, kot preje.

Ta objasnili smo morali dostaviti suhim številkam, da bo jasnost vsaj pri nas, ki lahko brez vsake strasti gledamo in opazujemo pa ocenjujemo dejanja in nehanja političnega razvoja naše sosedje. Pa še za to, da se iz tega tudi kaj učimo zase. — V. P.

Neuspehi krščanskih socialcev

V nedeljo so bile volitve v Nemški Avstriji za državni zbor in deželne zbornice. Pomembne so iz dvojnega stališča.

Avstrijsko ljudstvo je odločno obsodilo fašizem. Kljub nasilstvu, ki ga je izvajal notranji minister grof Starhemberg, je propadel Heimwehr na celi črti. Niti glavna voditelja nista bila izvoljena. Zadnje volitve dokazujejo, da je avstrijsko ljudstvo v celoti demokratično in da nimajo razni pučisti prav nobene zaslombe. S te strani se moramo veseliti izida volitev v Nemški Avstriji.

Nedeljske volitve so prinesle občuten, pa zaslužen poraz tudi krščanskim socialcem, zaveznikom Heimwehra. Mi smo že ponovno pisali o politiki prelata dr. Seipla in poudarjali, da mora politika krščanskih socialcev odbiti verne katoličane. Če se kdo sklicuje na krščanska, zlasti pa še na katoliška načela v javnem in političnem delovanju, potem mora biti to delovanje tako, da je v resnici katoliško. Politika sicer prenese vse: Nedoslednost, hinavščino, nemoralno posluževanje sredstev v dosego bližnjih ciljev. Tudi ljudstvu morejo politiki vcepiti — saj za kratko dobo — mnenje, da ne more biti drugače. Toda vsaka neresnica, nedoslednost, vse neresnične besede, katerim nasprotujejo dejanja, rodi prej ali slej

slabe posledice. Tudi v javnem življenju mora vladati poštenost, vsaka trgovina z načeli se maščuje prej ali slej.

Če premotrivamo politično delovanje nemško-avstrijskih katoličanov, potem moramo ugotoviti, da marsikdaj ni bilo v skladu s krščansko-socialnimi, s katoliškimi nauki. Ze same zveze s Heimwehrom ne moremo odobravati s katoliškega stališča, ker so njegovi cilji, še bolj pa sredstva, katerih se poslužuje, popolnoma poganska in protikatoliška, kakor so to javno izrekli tudi avstrijski škofje. Bilo je prekasno pred volitvami obsojati heimwehrovce, ko je splošno znano, da je njihova organizacija zrastle in se okrepila ob krepki podpori gotovega dela krščanskih socialcev.

Katoličanstvo je, dasi absolutno narodno, vendar odločno proti narodnemu šovinizmu. Po prevratu so bili krščanski socialci skoraj ves čas na vladi. Vendar pa narodne manjšine, zlasti pa Slovenci bridko tožijo nad nespravljenostjo in nad nasilstvom vladnih krogov, kjer tudi katoliški krogi niso izvzeti. V tako važnih vprašanjih ne zadostuje izgovor, da so razmere take. Za dosledne katoličane bi moralo biti v vsem delovanju edino vodilo: **Poštenost in pravica.** Kdor teh dveh načel ne izpolnjuje dosledno, ta ne bo ušel kazni, ki bo zaslužena in pravična. Krščanski socialci so dobro podpirali dr. Schobrovo vladno, sedaj ko je postavil svojo listo, so ga v volivnem boju označili za najnevarnejšega svobodomiselca. Ali ni bil že takrat tak, ko je sedel v vladi skupno s krščanskimi socialci? Ali niso krščanski socialci ponovno iskali in našli podpore za svojo vladno pri izrazitih zastopnikih avstrijskega kapitala?

Čudno je to, da moramo vedno in vedno poudarjati, da je težišče bodoče družbe, pa tudi udejstvovanja katoličanov pri delovnem ljudstvu. Meščanski sloji so tako daleč, da sploh ne morejo postati nosilci krepke, poštene in pravične družbe. Žalostno in premišljevalna vredno je dejstvo, da so delovne

»Pravica« se zaveda, da je tem načelom vsekdar služila; brez vsakega kolebanja pa brez vsakega uskoka na stran, bodisi na desno ali na levo, je krščanskosocialistično delavstvo izpovedalo ta svoj program, stremeč, da bi si ga osvojilo prav vse slovensko ljudstvo. V tem programu so ohranjene vse nemišljive vrednote tako človeštva kakor naroda in države; krščanske tradicije in kulture; lepega življenja in plemenitega napredka. Te poti nikoli ne bomo zapustili.

Vsi naši prijatelji pa naj gredo zdaj na delo, da se naša »Pravica« razširi med naše delavsko in kmetško ljudstvo pa med inteligenco, ki hoče ljudstvu nesebično služiti!

množice, zlasti v velikih industrijskih centrih nezaupne napram katoličanom in po njih celo napram Cerkvi. Ne bomo danes preiskovali vseh vzrokov temu stanju. To pa poudarjamo, da politične stranke katoličanom niso brez vsake krivde.

Ker je tako, je naša največja in pred Bogom najodgovornejša naloga, da izlečimo to nezaupanje. Da pokažemo, da je katoličanstvo edino varno in zdravo zatočišče onim, ki iščejo pravice! Pa kako? Ali naj bo to priporočilo za delavske množice, da sklepajo katoliške, odnosno krščanske stranke najintimnejše zveze s sloji, ki so nositelji kapitalizma, imperializma in najzagriženejši sovražniki demokracije? Kdo bo pri takih razmerah zameril tem masam, če trdijo, da smo katoličani podporniki in zavezniki kapitalistične družbe. Da bi očitalo to samo katoliškim politikom, ne bi še bilo najhujše. Najhujše zlo je v tem, da ocenjujejo delavci po delih katoličanov tudi Cerkev.

To ni prava pot. Treba je hoditi drugačno pot. Ali naj bo klic vnetih dušnih pastirjev in zvestih katoličanov klic vpajočega v puščavi? Kaj pravi o novi poti katoliški župnik Emanuel Reichenberger? Takole piše: »Mi katoličani moramo potegniti čim bolj ostro črto med kapitalizmom in krščanstvom. To je danes bolj važno, kakor pa poudarek, da sta si krščanstvo in socializem nasprotna kakor ogenj in voda. Kapitalizem ni od Boga hoten svetovni red. Kapitalizem je največji sovražnik krščanstva. On je mase odtujil Cerkvi. Zaradi tega moramo izbegavati tudi najmanjši videz zveze z njim. Pa naj se imenuje ta zveza meščanski blok ali enotna fronta proti socializmu ali kakor koli. Naše mesto je na strani delovnega ljudstva; v fronti bojnikov proti izžemanju, proti zaslužnjanju delavstva. Nov red pride.

Izginito bo kapitalistično pojmovanje lastnine in napravilo prostor krščanskemu pojmovanju. Pojmovanju, ki poudarja socialno odgovornost lastnine, pojmovanju, katero stavlja na mesto kapitalističnega interesa dobrobit splošnosti. Za Cerkev bi bile nedogledne posledice, če bi hotela postati čuvarica kapitalističnih interesov.

Zelo pozno je že, pa je še čas, da nastopijo katoličani odločnejše v boj za pošteno družbo, ki bo nudila vsakemu delavljemu človeku pošteno existenco in pošten prostor v družbi.

Krekova mladina.

Jesenice. V soboto, 15. nov. sev rši sestanek naše družine. Referira dr. Aleš Stanovnik. Vabimo vse člane in prijatelje.

Hudajama. Ustanovili smo pevski odsek Krekove družine ter se že pridno vežbamo v petju. Dvignilo se je tudi število članov. Pričeli smo tudi s čebelico, katero smo uredili tako, da vodja čebelice zbira prihranke ter jih nalaga skupno v Delavsko posojilnico. Kadar pa prihranki člana dosežejo 100 Din, se naložijo na njegovo ime.

Fašistični pohod na Rim.

(Dalje.)

Jutro 28. oktobra je bilo mrzlo in megleno, ko sem zapuščal uredništvo »Avantija« z namenom, da se malo sprehodim po mestu. Prve izdaje časopisov so že razširile vesti zadnje noči; »Corriere della Sera«, ki je že dve leti sem držal s fašisti proti socialistom, je iznenada zavzel nasproti nameravanemu državemu udaru odločno nasprotno stališče. Po kavarnah, kjer so se ustavljali številni delavci na poti v tovarne, so se dogodki živahno komentirali.

Pred obrati so stali delavci v strnjelih gruclah. Okoli vojaško zasedenega kolodvora so se plazili fašisti. Prefektura je bila močno zastražena od vojaštva. Na važnejših križiščih so bili postavljeni oddelki policije. Okoli redakcije »Popola d'Italia«, kjer je bil Mussolini, je bil potegnjen tajen kordon vojaštva. Vođa fašistov je ponoči poskušal pripraviti 11. regiment bersaljerov k izdaji. Namesto da bi ga zaprli, so ga spustili na svez zrak.

Veleindustrija in banke so čisto javno nastopale za državni udar. Mussoliniju so dali na razpolago dvajset milijonov lir, da se iz te vsote finansira pohod na Rim. Borza je bila za diktaturo.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Viničarski vestnik.

Kakšni smo.

Splošno obstoji sodba, da smo viničarji zelo nagnjeni k pijači. Temu se tudi najmanj ne more ugovarjati, ker je to žalibog le prevlika resnica. Saj ravno tistega na bolj cenimo, ki rad pije, da, in samo pri tistem je delo najbolj »lušno«, kjer se na vse načine kar najbolj pije. To drži pri mladih in starih. O usodnih posledicah te naše najgrše navade bi se dalo napisati debele knjige, dokazov o neizmerni škodi, ki jo trpimo viničarji v gospodarskem in kulturnem oziru radi tega, pa je toliko, da pri vsaki stopnji že bodejo v oči. Samo kdo jih vidi?

Pa kaj se boče? Če je pa pri nas tak delovni sistem, da vsak viničarski človek, brez razlike spola, že v zgodnji mladosti mora začeti piti. Pijača je del zaslužka. Ako tedaj nočeš biti oškodovan na zaslužku, moraš to vzeti kar se ti ponudi. Ako ne sprejmeš enkrat, drugičkrat več ne dobiš. Predobro se spominjam, kako sem kot 15-letni deček začel hoditi delat v vinograd in sem stalno dobival po pol litra pijače pri vsakem odmoru. Že takrat sem prokel to navado, ker sem si želel kruha za lačni žolodec namesto pijače, katerega pa po navadi ni bilo, radi premajhnega denarnega zaslužka in drugih slabih delovnih pogojev. Le pij, boš potem bolj močan, boš lažje delal, so mi vedna prigovarjali starejši. Kdor ne pije, ni noben fant, so dejali, le tisti je zdrav in pravi korenjak, ki vse spije, kar preden pride, so modrovali. Tedaj ni nič čudnega, ako poslušal še tudi danes naše fantičke, kako se radi pobahajo s svojo pijanostjo. To je vam smeha in nekakega »unaškega obzira«, ko si pripovedujejo, kaj vse so v pijanosti storili, kateri ga je več izpil in boljše prenesel. Kdo bi jim to zameril, tem fantičkom, saj vidijo in slišijo tako svoje starejše; po nekod vsak dan, drugod ob pogostejših prilikah, silno redke pa so naše viničarske družine, kjer vzgledi pijanosti ne bi imeli slabih vplivov na otroke in kjer bi se vzgajala treznost.

Viničar tedaj more piti, smo rekli, ker je pijača del njegovega zaslužka, ki mu ga vinogradnik stalno za njegovo delo daje. Da, res je tako. To je tudi dobro preračunano »kšelt« z delavcem. V pre mnogih slučajih, predvsem pa pri mladini, bi delavci radi imeli večji denarni zaslužek brez pijače; kupili bi si več kruha in drugih za življenje najnujnih potrebščin, pijačo pa le kadar bi prostovoljno hoteli. Sedaj so pa čestokrat prisiljeni delati za pijačo, katere je navadno tudi za delavce slabše prirejena, a dostikrat zbrozgana bog zna s čim vse, da še samo ime nosi »pijača« ter je zdravju celo škodljiva. Ako bi viničarji ne dobivali pri delu pijače, bi sigurno zahtevali večje denarno plačilo. Ker pa stojimo v prodajni krizi, predvsem za slabše pijače, je ravno za take viničarje stalen kupec, čeprav prisilno. Tako potem pride, da je viničar, katerega poklic je pridelo vanje alkoholnih pijač (vina, sad.evca, žganja) kot producent obenem tudi konsument, vsaj za najslabše blago. Radi takih dejstev je razviden glavni vzrok celotne viničarske bede. Ako tedaj očitajo viničarjem pijanstvo, naj očitki padejo na tiste, ki so prav za prav viničarje napravili pijance. Morda bi kdo temu oporekal, zakaj pa pije več kakor je prav. Cesar se človek v mladosti uči, tega se ga v starosti drži. Iz priložnosti nastane navada, iz navade pa pride razvada. Zastoj je govoriti o treznosti, dokler bodo veljale take razmere. Začetki bi se moglo pri mladini. Pa ne morda s prigovarjanjem samim, marveč tudi z dejanji. Pijačo za plačilo naj dobi tisti, ki prostovoljno to hoče, kdor pa tega noče, naj se mu zaslužek plača v denarju. Tedaj se bodo takoj pri viničarjih pokazali znaki večje treznosti, tedaj bi tudi izginila vsa mešetarija z ljudskim zdravjem in moralno radi preobite ali pokvarjene pijače po

brezvestnosti gotovih vinogradnikov, ki danes veljajo naravnost za največje »dobričine« velikega dela pijači vdanega viničarskega ljudstva. Tukaj je vzrok, ne iščite ga drugod in ne krivite nedolžnega. Splošno govorimo o pijančevanju iz proste volje, tukaj pa je prisiljeno, pokleno pijančevanje, o katerem naši javnosti ni dovolj znano in h kateremu se potem zelo rado pridruži še proustvoljno...

Peter Rozman.

O viničarskih komisijah. Po nekod si še ne znajo pravilno razlagati viničarskih komisij, zato podajamo nekaj pojasnila. Viničarska komisija so prav za prav po § 23. viničarskega reda le župan ali njegov namestnik ter zastopnik viničarja in vinogradnika. Ona dva, ki imata spor nista nobena komisija, ampak le toženec in obtoženec. Ta tričlanska komisija je nekako sodišče, ki ima nalogo doseči sporazum med spornima stranikama na podlagi določb viničarskega reda, ne pa po svoji osebni naklonjenosti napram vinogradniku, kot se je to že zgodilo. Ako ne pride toženec ali obtoženec, se o sporu ne razpravlja, enako tudi tedaj ne, ako tisti ne pride, ki je zahteval komisijo. Ako gre za slučaj predčasne odpovedi službe in za zahtevo izselitve, je merodajen le sklep komisije, ne glede, ali je sporazumen potem s tem vinogradnikom ali ne. Komisija se ima držati samo zakona. Ako komisija ne izreče, da se viničar mora predčasno izseliti, tedaj tudi sodišče ne gre preko tega sklepa in tako se za nobeno ceno ne more in ne sme viničarja vrniti. Viničarska komisija je vseeno važna pridobitev za nas viničarje, samo razumeti je treba, kako ima komisija postopati, da je pravilno.

Pijača mesto plače. Kaj boste rekli, če vam povem, da je v dobi lanske sadne letine izpil en delavec sam, kar je ta tudi pred pričami potrdil, pri svojem sosedu kmetu tri polovnjake sadjeva. Za to pijačo je hodil v prostih dnevih posebej ob nedeljah pomagati delati, skoraj celo leto. Kdo je bil na zgubi? Ali dolični kmet, ki je radi pijače imel vedno na razpolago zanesljivega delavca? Ali ni ta dobro prodal svojo pijačo s tem, da mu ni bilo treba štetu temu delavcu novcev za njegovo delo. Kaj pa je imel delavec od tega? Ne denarja, ne kruha, ne obleke in nazadnje še poštenja ne. Bil je to navaden kšeft z nevednim človekom. Zato se tudi čisto celo iščejo taki tipični delavci, ki naj za samo pijačo delajo. Kaj pa družina takih potem začne?

Viničarska kreditna zadruga je bila dne 7. novembra pregledana v vsem svojem poslovanju po g. Vladimira Pušenjaku, nadrevizorju Zadrugne zveze, ki se je izrazil zelo pohvalno o tolikem napredku naše prve in edine viničarske zadruge, kar nam daje še večjega poguma. Tovariši! Ako še nisi član, stori to čimprej in prispevaj svoj delež, vsaj enega, če ne več. Ako imaš kak novič prihranjen, prinesi, ali pa pošlji ga v shrambo svojih hranilnic. Mladina, družine, storite sklep, da boste mesečno si vsaj najmanj 5 Din odtrgli in si ohranili za bodočnost. Kateri se bodo oglasili, jim pošljemo jeklene »šparovce«, da jim morejo služiti v varčevanju. Komad stane brez poštnine 36 Din. Kar se zbere, se potem naloži kot vloga v hranilnico.

Kako priti do sreče? Ni lahko in ni težko, samo volje je treba. Najbolj takrat, ako že v zgodnji mladosti začneš opazovati okolico in ljudi, kje živiš, in premišljuješ vse razmere življenja, da znaš ceniti samega sebe in varčevati. Da ne kupuješ takoj vsega, kar pri drugih vidiš, ampak le tisto, brez česar nujno biti ne moreš, da izdatke storiš primerne dohodkom. Mala mera potrebe, velika mera bogastva, da nisi prištel k vsem tistim, ki deseti del zaslužka zapijejo, trideseti del pa zakadijo. Viničarji! Fantje! Dekleta! Po-

mnite, da je vsak prihranjen dinar več vreden kakor na novo zaslužen. Mislite na svojo bodočnost, na svoje stare dni. Bodi varčen in boš srečen!

Kamnoseško delavstvo

Kakor smo poročali v »Delavski Pravici« z dne 30. oktobra t. l., je JSZ poslala v Bosansko Jagodino tov. tajnika iz Maribora Joška Rozmana in Weissa iz Ribnice na Pohorje kot kvalificiranega kamnoseka, da ugotovata, ali bo mogoče našim ljudem priporočiti zaposlitev.

Zastopnika sta vse to proučila na licu mesta ter nam dala naslednje izjave.

Podjetje je šele v razvoju. Dosedaj so se vršili samo poizkusi, kje dobiš boljši kamen. Kraj leži na progi Višegrad-Belgrad. Ker leži kamnolom takoj ob železniški postaji, Bosanska Jagodina, in ni preveč oddaljen od Belgrada, ima možnost konkurence z ostalimi podjetji, tako, da bo po vsej verjetnosti podjetje uspevalo. Kraj sliči našemu Pohorju, samo da ima bolj toplo podnebje in milejšo zimo. Poleg tega ima dobro pitno vodo, kar je za te kraje prava redkost. Življenjski pogoji so zelo ugodni. In sicer stane 1 kg govedine 12 Din, 1 kg svinjskega mesa 16 Din, kruh 1 kg 3 Din 50 par, moka najboljša 2 Din 50 par, krompir, zelje 75 par 1 kg, fižol 2 Din 50 par za 1 kg itd.

Delovni pogoji so v splošnem nekoliko slabši kakor pri nas. Ker je podjetje šele začelo z obratom, ni bilo mogoče skleniti pogodbe, ker se bo ista sklepala pozneje. Sedaj se dela samo na šitih oziroma na urno mezo. Kamnoseki zaslužijo po 7 Din na uro. Takoj, ko se bo delo ustalilo, se bo isto oddalo v akordu. Ugodni pogoji bi bili samo za kocke, dimenzije 20/20 in sicer od kom. 3 Din. Robniki bi se izdelovali v dimenziji 14/16, zadnji in spodnji del samo surovo obdelano, po 40 Din od komada. Pri kvadrnih bi ricerji zaslužili 150 Din, klesarji 150 Din od komada.

Pogoji za enkrat niso prvovrstni, toda sčasoma se bo to dalo urediti. Dva naša člana, ki sta sedaj že doli, bosta skrbela, da se, čim bodo razmere nekoliko ustaljene, sklene pogodba. Stanovanja za samce so na razpolago. Za družine se bo v najkrajšem času vzelo v našem več hiš, ki so last neke žage, katere je prenehala z obratom.

Od naše strani svetujemo, da gredo doli samo brezposelnih kamnoseki, toda samo tisti, ki so dobro kvalificirani. Nekvalificirani delavci delajo namreč za tako nizko mezo, da bi bil našim delavcem obstanek nemogoč. Kdor bi želel odpotovati v Jagodino na delo, naj se javi prej v tajništvo Jugoslovanske strokovne zveze v Mariboru, kjer bo dobil vse potrebne informacije. Od Borze dela se bo izposlovala vsakemu polovnična vozna karta in potna podpora, tako, da bi bilo mogoče priti doli brez lastnih stroškov. Tisti, ki so že več mesecev brez dela, naj skušajo preko zime stopiti v delo, spomladaj, ako se bodo razmere v naši domači kamnoseški industriji izboljšale, se pa lahko zopet vrnejo potom ugodnosti borze dela.

V nedeljo, dne 23. t. m., se bo vršil v Ribnici članski sestanek, na katerem bo tov. Rozman podrobneje poročal o tem.

Kovinarji

Jesenice. Člansko zborovanje bo v nedeljo ob pol 10 dopoldne v gornji dvorani Krek. prosv. doma. — Dnevni red: 1. Položaj strokovnih organizacij, 2. Načrt dela v zimski sezoni, 3. Stanje organizacij pri K. P. D. 4. Razno. — Prvo točko referira tov. Srečko Žumer predsednik vodstev J. S. Z., ki bo to pot prvič na Jesenicah. Tov. Žumer bo tudi nam Jesenčanom enkrat z njegovo krepko in jedrnat besedo nazorno predočil moč delavskih organizacij in težkobe, s katerimi se imajo iste boriti. — Drugo točko, v zamislu načrta za delo v zimski sezoni pa nam bo povedal tov. dr. Stanovnik. Racionalizacija v tovarni gre svojo pot. Na pomlad nas čakajo še težki dnevi, borba ob reviziji kolektivnih pogodb za prilagoditev

velika večina prebivalstva skupno z armado proti črnim srajcem. Tedaj je pač morda smatral svojo igro za izgubljeno. Že so krožile med njegovimi prijatelji vznemirjujoče vesti in potrjevale, da je bil pozvan Salandra. Tedaj pa je izšlo novo sporočilo prefektore, ki je prineslo vsem fašističnim srcem olajšanje in jim vrnilo navdušenje. Proglasitev obsednega stanja je bila preklicana. Kaj se je torej godilo v Rimu?

V Rimu se je godilo tole:

Ko so v noči od 27. na 28. oktobra sporočili ministrskemu predsedniku Falletti, da je Mussolini razvil zastavo revolucije, je dobri mož padel iz oblakov. Kakšna smola! Nazadnje je vendarle odstopil in prav v trenutku, ko se mu je zdelo, da je odrešen sitnih skrbi, se je moral pečati z dogodki, ki so bili večji kot on. Sklical je ministrski svet, ki je sestojal večidel iz ljudi, ki so se kakor on na najlepši način hoteli izmazati iz nerodnosti. Le dva ministra sta predočila svojim kolegom odgovornost, ki jo imajo. To sta bila Amendola, katerega je usodna igra politike napravila za kolonialnega ministra — poleg ministrov, ki jih je globoko preziral — pa notranji minister Taddei, ki je dobro vedel, da je njegova kariera za vedno uničena, če se mu ne posreči upostaviti red.

Na podlagi svoje predstave dolžnosti vlade in dolžnosti krone je zahteval Amendola, da mora ministrstvo, čeprav je odstopilo, imeti pogum in proglasiti fašizem kot protizakonit in temu odgovarjajoče proti njemu nastopiti. Notranji minister mu je pritrdil, čeprav so bili zanj merodajni manj pomembni razlogi. Tedaj je bil razglašen oklic, o katerem smo govorili. To je bil prvi korak v boj, ki je našel v Rimu in Milanu odobravanje politikov in parlamentarcev; kajti kljub vsej strahopetnosti je bil sedaj parlament pripravljen voditi tako energično politiko, če že ne iz skrbi za svoje dostojanstvo, pa vsaj iz nagona samoohranitve.

Ko so kralju sporočili sklep ministrstva, se je zdelo, da ga odobrava. Toda na dvoru sta bili dve stranki, izmed katerih je ena mislila, da je prva dolžnost kralja v kakršnihkoli okoliščinah in proti vsakemu braniti liberalno ustavo, med tem ko je bila druga stranka za diktaturo.

Toda kralj se je dal voditi od praktičnih razlogov. Ko so mu tedaj predložili v podpis dekret za proglasitev obsednega stanja, se je branil, podpisati ga. In s tem je bila fašizmu pot prosta...

(Konec prihodnjic.)

Hitro! Hitro!

50.000 dinarjev

RADION

nagradna naloga
ki se zaključuje
30. XI. 1930

Kdor želi dobiti nagrado,
naj gre takoj k svojemu
trgovcu in naj zahteva
brezplačno karto za so-
delovanje in pogoje!

novih razmer nam v korist bo težka. Porazdelitev dela v obratih bo zahtevala energičnih moči. Boriti se zoper redukcije in mnogo drugih podrobnih, a za nas delavce važnih izprememb, ki so z nastajajočo racionalizacijo in dobičkom tovarne v zvezi nas sili, da resno razmotrivamo kje, kako dobiti moč, da nas odločilen trenutek dobi pripravljene. Vse to se bo obravnavalo v tej točki. Da bo izdelan načrt ustrežljiv za vse, je potrebno, da ste navzoči vsi, da vsak pove svoje mnenje, svoj nasvet. Čim več nas bo, tem boljši bo! — V tretji točki pa bo ov. predsednik statistično podal točen pregled o številni moči strokovnih organizacij in številu neorganiziranega delavstva v posameznih oddelkih in vseh treh K. P. D. V tem poročilu bo pa podan obenem tudi upogled na uspehe v bodočnosti.

Rudarji.

Zagorje ob Savi. V nedeljo 16. novembra se bo vršil v dvorani Zadrugnega doma rudarski sestanek. Po sestanku bo občni zbor Krekove mladine. Pride zastopnik iz Ljubljane. Vabimo vse tovariše, da se sestanka gotovo udeležijo.

Boj za petrolej

(Nadaljevanje.)

Ameriškem kapitalu je London zaprl usta s tem, da mu je obljubil udeležbo pri turški petrolejski družbi in opomnil Washington, da zavisi tudi plačevanje vojnih dolgov od tega, da Amerika preneha osporavati angleško kontrolo nad mosulskim petrolejem.

Po dolgem obotavljanju je Društvo narodov decembra 1925 vendarle določilo mejo v korist Anglije. Vilajet Mosul je pripadel Iraku. Turčija je to podpisala junija 1926 in dobila zato 2 milijona dolarjev. — Zakaj je Turčija vzela na znanje odločbo Društva narodov o pokrajini, ki je bila skozi štiri stoletja turška? Henri de Jouvenel, prejšnji guverner v Siriji, daje na to sledeči odgovor: »Ko je začetkom l. 1926. dovedla odločba Društva narodov skoro do angleško-turške vojne, je ponudila Anglija Italijanom Kilikijo kot vabo. Jaz sem bil tedaj v Angori, kjer sem se razgovarjal s Turki o medsebojni prijateljski pogodbi. Niti najmanj ne dvomim, da je sporazum med Anglijo in Turčijo pospešil strah pred italijansko invazijo v Kilikijo, tako da je bila Italija ogoljufana za lepo vojaško pustolovščino.«

Angleži so se tedaj zadovoljivo uveljavili. Kajti poleg večine v turški pe-

Omejevanje dostopa k nameščenskim poklicem.

Belgijska krščanska nameščenska organizacija v Liichtu je priredila nameščenski kongres 16. avgusta 1930, ki je zavzel nasproti gornjemu vprašanju tole stališče: Kongres ugotavlja, da presega število nameščencev potrebo in da so radi tega nameščenski dohodki nizki. Glavni vzrok tega pojava vidi v a) vladi liberalnih in poganskih gospodarskih nauk; b) v nezadostni poklicni izobrazbi nameščencev; c) v pomankanju zakonite regulacije dostopa k nameščenskim poklicem. Da se to odpravi, vidi kongres pod a) v spoznavanju socialnih nauk krščanstva in predvsem enciklike »rerum novarum«, ki naj se v vrstah članstva čim bolj razširi; b) podpisu gibanja pro učilne poklicev; c) strokovna izobrazba naj se stopnjuje z uvedbo sposobnega profesorkega kadra in nameščentvo naj dobi po strokovni organizaciji v strokovnih šolah svoje zastopstvo; d) vpelje naj se učna doba in diplomiranje za nameščenski poklic; e) organizacija naj ustvari čim več delovnih pogodb in pragmatik.

—Ant

trolejski družbi ima znatna ležišča še Anglo-Persian v drugih provincah izven Mosula. Čeprav se zaenkrat zaradi pomankanja cevni napeljav in položaja na svetovnih tržiščih še mnogih ne izrabljajo, so vendar nekatera zelo dobra in obetajo bogato bodočnost.

Pogodba o Mosulu je premirje, a nikakoli trajna mirovna pogodba. Ze sedaj se pojavljajo nasprotja med skupinami v turški petrolejski družbi. Zlasti se prepirajo Angleži pa Francozi o cevni napeljavah k Sredozemskemu morju, ki bodo stale 50 milijonov dolarjev. To zelo slabi angleško stališče kljub njihovi večini v družbi in nadzorstvu nad Irakom. Vprašanje teh petrolejskih cevni napeljav bo še pomemben faktor v diplomaciji na bližnjem vzhodu. Angleži hočejo napeljati čevi iz južnega Iraka skozi Palestino do pristanišča Haife — tedaj izključno po angleškem ozemlju — važen moment za slučaj vojne. Francija pa vztraja pri sanreinski pogodbi in zahteva premo črto iz Mosula preko Sirije do morja.

Za prospeh bližnjega vzhoda so potrebne tudi nove železniške proge, ki pa morajo biti zgrajene tako, da morejo hasniti produkciji petroleja v Mosulu. Francija zahteva, da gre železnica prav tako kot čevi skozi Sirijo, Anglija pa jo hoče imeti izpeljano skozi Palestino in ures-

Odposlanci kraljeve vlade v Sloveniji.

V nedeljo so obiskali prestolico Slovenije ministrski predsednik Peter Zivkovič ter ministri gg. ing. Serbec, dr. Švrljuga, dr. Srškić in dr. Shvegel. Nekateri ministri so prispeli v Ljubljano že prejšnji večer, g. predsednik vlade pa je prispel v nedeljo z vlakom ob 10.36. Na kolodvoru so ga sprejeli zastopniki oblasti, občinski odborniki, zastopniki uradov in zbornice ter zastopniki važnih društev, gasilstva, Sokoli in pevske zvez. Po lepem pozdravu na kolodvoru se je razvil pester sprevod po Miklošičevi cesti do »Uniona«, kjer je bil g. predsednik vlade nastanjen. G. predsednik je peš korakal v sprevodu, kateremu so tvorile po vsej Miklošičevi cesti špalir vse ljubljanske šole s svojimi učitelji in profesorji na čelu. Tudi vsa okna po hišah na Miklošičevi cesti so bila polna ljudi, ki so predsednika vlade pozdravljali s klici in cveticami. Vse hiše v Ljubljani so bile okrašene z zastavami. Veliko ljudstva se je zbralo pred »Unionom«, kjer se je g. predsednik zahvalil za prisrčen sprejem. Ker je bil čas bivanja kratko odmerjen, se je predsednik Zivkovič takoj po sprejemu podal na kr. bansko upravo. Po vsej poti je stalo veliko ljudi, ki so mu živahno vzklikali. Iz banske palače se je ministrski predsednik, potem ko je sprejel tam načelnike in šefe uprave, podal na univerzo, kjer se je v dvorani vršila svečana seja ljubljanskega občinskega sveta. Dvorana je bila svečano okrašena in je bila polna predstavnikov oblasti. Ministrskega predsednika je pozdravil v svečanem nagovoru župan dr. Puc. V posebnem govoru se je živahno pozdravljen zahvalil g. predsednik in pozval vse, da v bratski ljubezni posvetimo vse svoje sile pozitivnemu delu v službi velike narodne in državne jugoslovanske misli.

Po sprejemu na univerzi je posetil g. predsednik škofijski dvorec, po kosilu pa so napravili ministri izlet na Gorenjsko. Spremljali so jih dr. Pirkmajer, dr. Andrejka, dr. Puc in dr. Natlačen. Povsod so jim priredili lepe sprejeme.

V nedeljo zvečer se je vršil v veliki dvorani »Uniona« svečan banket, katerega so se udeležili odlični zastopniki javnih delavcev in ljudstva. V ponedeljek so bile sprejete tekom dopoldneva na banski upravi številne deputacije, ki so tolmačile g. predsedniku svoje prošnje in želje. Popoldan si je predsednik vlade ogledal zdravstvene in socialne naprave. Zvečer pa ga je klicala dolžnost zopet nazaj v Beograd kamor je odpotoval ob 6. S svojim obiskom v Ljubljani je bil zelo zadovoljen in vzradoščen nad lepim sprejemom.

Zakaj še nisi član »Krekove knjižnice«? Piši takoj na: »Krekovo knjižnico«, Delavska zbornica, Ljubljana.

ničiti svoj velikopotezni načrt in izrabiti ležišče kalija ob Mrtem morju.

Američani zaenkrat v različnih nasprotjih niso tako interesirani, ali nezaupanje napram Angležem raste. Mosulska pogodba ima med drugim določbo, da ima turška petrolejska družba v doglednem času izbrati 24 polj, ostala pa se morejo dati nato prosto v zakup komurkoli. Angleži pritiskajo na od njih odvisno vlado v Iraku, da se ta izbira čim dalje zavleče. Kajti če se ta izvrši, se bo gotovo zopet začel boj za celotno ozemlje. Izkustva vseh zainteresirancev so taka, da je treba za petrolej nastopiti če treba tudi z vojaško silo. Poleg tega je prebivalstvo v teh pokrajinah sila mešano in v stalnem uporu proti Angliji.

Vse druge povojne petrolejske konflikte pa zasenči angleško-ameriški boj za nadzorstvo nad ruskimi ležišči. Le-ta so bržkone največja na vsej vzhodni zemeljski poluti. Več let je presegala ruska produkcija vse ostale in enkrat celo ameriško. Mnogo diplomatskih dogodkov povojnega časa se je sukalo okoli ruskega petroleja. Petrolej je vaba, katero razobeša sovjetska vlada za diplomatsko priznanje in za kredite inozemstva. Petrolej pojasni dobršen del protiruske politike Washingtona, priznanje boljševikov s strani Anglije in pozneje začasno prekinjenje odnosov.

Pismo iz Neubrucka.

IV.

Drugo nič manj interesantno je bilo predavanje vsenčlanskega prof. graške univerze dr. Henca. V javnem življenju se udeležuje kot delavski pesnik in pisatelj. Vse njegovo delo, ki ga vrši, je posvečeno delavstvu. Pri predavanju se mu vidi, da je umetnik, velik mislec. Vse zborne deklamacije, ki jih s posebno vneto propagiro, so njegovo delo. Predaval nam je o delavski izobrazbi in kulturi, njegovo pripovedovanje je bilo nekaj izrednega. Skušal vam bom v par stavkih podati vsaj senco teh besed, ki so se vsem, posebno pa meni globoko vrezale v srce.

Izobrazba in kultura.

Za vse, kar dela in vrši, mora imeti človek pred seboj točno določen cilj in načrt, tem važnejše pa je to za delavski pokret vobče, ker so od tega odvisni vzgojno morali uspehi, na katerih fundira prav za prav vse strokovno gibanje. Vse delavsko gibanje se mora vzeti iz stališča izobrazbe, ker le izobražen delavec je sposoben v družbi delati za svoj dobrobit. Pojma izobrazba in izobražen se danes docela napačno tolmačita. Prevladuje mnenje, da je izobražen tisti, ki ima visoko šolo, sploh tisti, ki je študiral. Res je, da si je pridobil nekoliko splošnega znanja, položil različne izpite, toda manjka mu tega, kar je potem v življenju nujno potrebno: notranje harmonije in dogrjenosti. Manjka mu tiste notranje srčne izobrazbe, socialnega čuvstvanja do svojega bližnjega. Ako bi se vedno vzporedno z ostalo kulturo gojila tudi srčna kultura, bi gotovo ne bilo na svetu toliko bede, krivice in gora. Tako pa je navadno priprost delavec bolj dober in plemenit, kakor kak podjetnik, ki je imel na razpolago vse pripomočke, da bi v resnici lahko postal socialen človek. Trdim, da izobrazba brez srčne kulture, brez tiste plemenitosti, ki je nam vsem, posebno danes tako potrebna človeštvu, več škoduje kakor koristi. Zato, da se ta kvarni pojav materialistične kulture zanesel v najširše plasti naroda, na vas, posebno pa še med delavstvo, katero ima s temi ljudmi v mestih največ stika. Kmet radi svoje tradicije in samostojnosti ne bo tako hitro podlegel, toda dolgo se ne bo mogel ustavljati. Val je močan, ako ne bo močnega protisunka se zna zgoditi, da podleže. Sicer o tisti domačnosti in prijaznosti, ki smo jo poznali pred svetovno vojno ni več govora. Nekaj je temu krivo, ker so življenjske prilike v resnici mnogo težje kakor pred leti, največjo vlogo pa pri tem igra propaganda za materialistično kulturo. Kaj pa delavec, prolet, ki v svojem neizmernem trpljenju in siromaštvu živi v zatohlih mestnih zidovih ter mora gledati in bridko občutiti vse izrabljanje in izkoriščanje od strani teh modernih izobražencev? Ali se mu ne poraja v duši dvom, da je na svetu sploh še kaj svetlega in nedotakljivega. Saj oni kateri bi morali spoštovati najosnovnejše pravice svojega sočloveka tega ne delajo, kje je potem zapisano, da jih mora ravno samo delavec. Tako postaja tudi on polagoma prežet te materialne kulture, skuša se sam kakor mu je pač mogoče se preriti skozi življenje, pa najsi bo to na račun kogarkoli. Ako sme kapital preko delavskih trupel grabiti težke milijone zakaj bi se jaz delavec ne smel braniti in uničiti, kar je mojim ciljem na poti? Kako strašen prepad zija pred nami? Življenje mestnega človeka se pogreza v blato, verovatno, zaupati v Boga mu je nekaj tujega, neumnosti, s katero se tolažijo samo stari. Namesto da bi se blažilo trpljenje pozameznih slavnih posebno delavskega, se ga še bolj trpinči ter mu tako vzbuja mržnjo do vsega lepega vzvišenega in dobrega.

Kako naj bomo dobri, ako manjka temeljev in dogrjenosti tistim, ki nam kulturo in njene dobrine ustvarjajo. Gledališče danes ne vrši več svoje vzvišene naloge, njemu gre samo za denar, o kinu pa sploh ni vredno zgubljati besede.

Zato imajo v tem razburkanem času delavske kulturne organizacije posebno važne

Od vsega početka je boj za Rusijo bolj zamotan kot za druge dežele, ker sta pri tem igrali še posebno vlogo sovjetska socializacija industrije in pa enotna kapitalistična obrambna fronta zoper »boljševiško nevarnost«. Fronte so se pogosto menjavale in Deterdingove in Rockefellerjeve sile so šle enkrat složno v boj proti »skupnemu sovražniku«, drugega dne sta pa že padla drug po drugem in eden kot drugi vodila natihem separatna pogajanja z Moskvo.

Angleška Dutch Shell je posedovala ruska polja že pred komunistično revolucijo. Standard je prodajala pred vojno na ruskem trgu velike količine, a jih je uvažala. Deterding je pokupil polja na Kavkazu in s svojim ruskim petrolejem podrl prodajni monopol Standard v Evropi in Aziji. Prvotno so bila polja državna last, a so se dajala v zakup zasebnim družbam. L. 1898. je ruska produkcija prekosila severno-ameriško in tri leta pozneje je dobavljala Rusija 55% svetovne produkcije, nakar je bila vseskozi na drugem mestu. Sedaj je na tretjem mestu za Ameriko in Venezuelo, nekateri strokovnjaki pa si obetajo v bodočnosti prvo mesto.

(Dalje prihodnjič.)

KREKOVA KNJIŽNICA

je izdala svojo drugo knjigo:
BOŠTJAN IZ PREDMESTJA.

Gostilna ZADRUŽNA KLET v Ljubljani, Kongresni trg št. 2

toči izborna različna vina iz
raznih provenijenc po zmernih
cenah
Dobi se tudi prav dobra hrana
po nizki ceni

naloge. Dati delavstvu nove kulture in sicer prepojene z resnično versko socialnimi momentimi. Vrniti morajo delavcu njegovo dostojanstvo, ga poplemeniti, iztrgati ga morajo iz tega kaosa, v katerega ga je pahnila materialistična kultura. Pri tem so posebno važne delavske knjižnice, katere so merilo in regulator delavčeve izobrazbe. Za poglabitev v delavčev življenje so posebno važne delavske prireditve, pri kateri naj sodelujejo posebno mlajši delavci. Posebno primerne za današnji čas so zbirne deklamacije, deset do dvajset mladih fantov naj skupno deklamira kake pesmi, ki so vzete iz delavskega življenja. Da delavec vidi na odru svoje življenje, samega sebe, v borbi za svoj obstanek, ga vedno nekako dvigne, navduši. Pojačuje se njegova stanovska zavest. Poseben povdarek naj imajo taki večeri glede religioznega stališa, tako se vceplja v delavske duše novo zaupanje do svojega stanu.

Zbirne deklamacije naj bodo govoreče cerkev — med delavstvo je treba zanesti resničnega Kristusa ne okičenega z vsakdanjostmi. Delavni človek je nosilec nove kulture. Delavstvo predvsem krščansko socialno orientirano ima pri tem veliko in važno nalogo. Da bo pa to moglo v polni meri vršiti morajo iz delavskih vrst vzrasti nesebični delavci, katerim bo dobrobit delavskih mas nekaj svetega, ne pa da iščejo pri tem samega sebe. Upam, da bode vsak po svojih močeh v tem smislu delal, ter tako vsaj nekoliko pripomogli k izboljšanju kulturnega nivoja našega trpečega delavstva.

čati šolo. Pred leti so se pojavili ljudje, ki so bili istih misli. Tekom časa pa so zginele menda zato, ker so prišli k zavesti, ter jih je bilo sram njihovih prejšnjih besed in dejanj. Taki ekstremni elementi, ki bi hoteli razbijati našo delavsko strokovno organizacijo, pri nas nimajo tal in bodo, kakor so prvi, izginili sami radi, kadar bodo prišli do prave pameti. Mi to le želimo, saj človek, ki je tako nesodoben v svojem mišljenju, je pač velik revež.

Zagorje ob Savi. V tukajšnjem rovu Kotredž se je zgodila zopet težka nesreča, katera bi zahtevala kmalu življenje mladega družinskega očeta. Dasi se navadno ob sobotah in ponedeljkih počiva, kljub temu gre mnogo delavcev na delo v rove. Tako je šel tudi Ivan Bukovšek s svojim tovarišem v rov. Nesreča je hotela, da ni končal dela do jutra in tako so ga ob eni uri ponoči prinesli domov. Delala sta namreč na isti etaži sama in je bilo težko rešiti življenje, ker v bližini ni bilo nobenega, da bi pomagal pri reševanju. Udri se je nanj strop premoga in kamenja tako, da je gledala samo glava izpod materijala. Premogovne skale je moral njegov tovariš razbiti na njegovih prsih. Lahko si vsak predstavlja njegov težki položaj. Hude poškodbe ima na križu, k sreči ni zlomljen in pa desna noga mu nič več ne služi. Težko ponesrečenega so prinesli domov.

Karitativna zveza.

Predavanje karitativne zveze. Karitativna zveza bo priredila v bodočih mesecih javna karitativna predavanja za širšo javnost, ki se bodo vršila vsakih 14 dni v beli dvorani hotela Uniona. Obravnavala se bo dobrodelnost drugod in doma in je v načrtu 8 predavanj. Prvo predavanje se bo vršilo 18. novembra ob 8 zvečer in sicer bo predaval gosp. dr. Alojzij Kuhar o temi: »Caritas v Franciji.« Druga predavanja so sledeča: Caritas na Angleškem, Caritas v Ameriki, Caritas v Nemčiji, Kaj je Caritas, Caritas doma, Caritas in svetniki in Caritas in katoliška akcija.

Borza dela.

Ljubljana. Delo je na razpolago: 2 čevljarjem, 2 hlapcem, 3 krojačem, 6 navadnim delavcem, 1 kamnoseku, 3 zidarjem, 1 monterju, 1 vrtnarju, 2 tesarjem, 1 črkoslikarju, 2 kmečkim deklam, 9 služkinjam za izven, 2 služkinjam zmožni kuhe, 1 varuhinji otrok — siroti, 1 pletilji za nogavice, 1 pletilji-vajenki, 1 frizerski vajenki.

Maribor. Delo je na razpolago: 19 viničarjem-majarjem, 9 hlapcem, 1 hlapcu z ženo, 3 pastirjem, 1 kovinobrusaču, 1 mizarju, 1 sodarju, 1 mlinarju, 3 čevljarjem, 4 krojačem, 6 pomožnim delavcem. — Vajencem: kovaške, mizarске, pekovske, mlinarske in natakarske obrti, 8 kuharicam, 10 služkinjam, 3 sobaricam, 1 varuški, 2 vzgojiteljicam, 1 kuharici v podoficirsko menažo, 1 kuharici v dijaško kuhinjo, 1 perf. servirki, 1 podnatarici, 1 plačilni natarici, 1 blagajničarki v restavracijo za v Dalmacijo, 2 hotel-

skima sobaricama, 4 strojnimi pletilkam, 3 šiviljam za pletenine, 2 šiviljama za obleke, 3 mladim delavkam, 2 postrežnicama, 1 trg. vajenki, 2 šiviljskima vajenkama.

Celje. Delo na razpolago: 7 konjskim hlapcem, 2 hlapcem za govejo živino, 1 hišnemu hlapcu, 1 lončarju, 1 pečarju, 1 steklarju, 1 kleparju, 1 elektricarju, 2 mizarjem, 1 sodarju, 1 krojaču, 6 čevljarjem, 1 kurjaču, 12 vajenkam, 2 kmečkim gospodinjam, 24 kmečkim deklam, 1 poljski delavki, 1 natarici, 1 gost. kuharici, 1 hotel. sobarici, 2 navad. delavkam, 4 kuharicam, 9 služkinjam, 1 gospodinji, 1 postrežnici, 3 vajenkam.

Kaj rajši piješ, pivo ali šampanjca? — Gre za to, kdo plača.

Ona: Samo enega se bojim, da bi postala vdova. — On: Tega se pa nikar ne boj, dokler bom jaz živel.

Usnjarska in čevljarska zadruga „RUNO“ r. z. z o. z. v Tržiču

Izdeluje
vsakovrstne ovčje
in kozje kože, kakor tudi
barvano usnje za
površnike

Postrežba točna.

Cene solidne.

Čez hribe in doline...

Hudajama. Dobra stvar ima vedno hudobne nasprotnike. Tako jih ima tudi naša organizacija, kar pa nam je le v bodrilo, da se organizacije še bolj oklepamo, svesti si, da nas sovražijo ravno zato, ker smo na pravi poti. So tudi taki, ki nam prorokujejo pogin. Seveda, ako bi oni, ki delujejo v organizaciji, bili koristolovci, ki bi za skledo leče, ali zaradi kakršnihkoli ugodnosti prodajali svoje prepričanje, potem bi bilo slabo. Ali če bi se ustrašili groženj. Neki fantič v tukajšnji delavnici meni, da je treba vse one, ki čitajo »Delavsko Pravico« uničiti. Mi na to ne odgovarjamo drugega, kakor da se nam smili tako zaostal človek, da bi mislil, da imaš pred seboj šele fanta, ki je začel pose-

Pierre l' Ermite:

47

Kako sem ubila svojega otroka

»Ne — — —«

»Torej?«

Dominik ne odgovori.

»Ali želiš, da pišem župniku Firminu in ga ponižno prosim, naj mi za nekaj tednov posodi mojega otroka, otroka, ki mi ga je ukradl? Saj ga bo pozneje spet lahko odpeljal in ga skril, kamor bo hotel.«

Dominik še vedno nič.

»Takim, ki so obsojeni na smrt, dovolijo, da pred smrtjo vidijo svoje drage... Meniš, da je pred mano še dolgo življenje? Zelo, zelo dvomim, ker čutim, kako mi je srce utrujeno, razdejan... Če se le tvojemu župniku preveč ne muči, da bi te čimprej spravil popolnoma pod svojo oblast?...«

Dominik je stal bled in potrtn in molče poslušal materine besede, ki jih je izgovarjala z nekim posebnim poudarkom, da so ga skelele, kot bi ga s korobačem bil po obrazu... Omahoval je in kolebal v strašni negotovosti ali mati govori iskreno ali ne, kajti duša včasih tudi skozi lažnjive besede vidi naravnost v drugo dušo in precej razloči, če govori resnico ali pa se le pretvarja...

Če mati govori čisto odkrito, bo moral za nekaj mesecev pustiti vse svoje dotodanje delo in načrte! Kaj pa, če namerava zlorabiti njegovo sinovsko ljubezen in nastavlja past njegovi slabotni volji, ki jo izvrstno pozna?!

Največja težava je bila odstranjena že s tem, da Lolite ne bo zraven... Kako se naj odloči? Kaj naj stori?...

Mati in sin se srečata z očmi.

»Kaj misliš, da more sin, ko hoče ustreči svoji materi, razžaliti Boga?« vzklikne mati.

»Ljuba mama, včas pač — — —«

»Potem pa rajši molčim!... Zdaj vidim, kako me spoštuješ in kakšna je tvoja ljubezen. Končano je, končano!... Oh, utrujena sem, ne morem dalje... Odidi, kamor hočeš in me pusti!... Sama pojdem v južne kraje in si bom izbrala samotno vilo... Denarja imam, pa si bom že našla kakšnega slugo, ki mi bo storil kar bo treba... In če me okrade, mi ne bo ukradel toliko kakor župnik Firmin!... Oh, tu se vidi, kakšna je vera!...«

Dalje ni mogla, ker so ji solze zalile oči.

»Poberi se spred mene, poberi se!« je hlipala nad sinom, ki je stal kot okamenel.

Dominik jo je prijel za roko, s katero mu je kazala na vrata, in čisto nalahno in brez vsakega razburjenja je dejal:

»Pa dobro, mama, naj bo! Odločil sem se, da pojdem z vami.«

XXIII. POGLAVJE.

Drugo jutro je šel Dominik na vse zgodaj praviti župniku Firminu, kako je opravil pri materi in kaj ji je obljubil.

Župnik je osupnil.

Koliko dela je že prevzel Dominik na svoja pleča in koliko prekrasnih načrtov je zamislil in uresničil! Vse življenje v društvu se je sukalo okoli njega.

Zdaj pa to!

Takšno ti je življenje, posebej življenje v društvih... Človek obrača, Bog obrne... Včas pa poseže vmes še hudobec; tukaj vsaj bi človek težko rekel, da je to božje delo — — —

Ali se ne bi bil moral Dominik domisliti onih resnih besed, ki jih je Učenik nekoč dejal apostolom: »Kdor svojega očeta ali mater ljubi bolj kakor mene, mene ni vreden!«

Ali je Dominik sploh moral storiti, kar je storil?

Strašna vprašanja, ki globoko posegajo v človeško življenje.

Toda tedaj je bilo prepozno za jadikovanje, zakaj Dominik je bil že dal svojo besedo in župniku ni kazalo drugega, kakor, da mu še sam prigovarja, naj jo moško izpolni.

Vendar je župnik Firmin sumil kaj se pripravlja mladeniču.

Ko mu je Dominik pripovedoval o včerajšnjem dogodku in mu zaupal svoje najiskrenejše misli, je precej začutil, da mora za vsem tem tižati nekaj posebnega, kar se ne upa na dan. Videl je kako gre vse po načrtu samopašne in brezvestne matere in podlega uja.

Ubogi mladenič, ki se mora bojevati proti takim prevejanjem! Od vseh strani ga napadajo, revček pa na vsem širokem svetu nima prijatelja, ki bi mu pomogel vsaj s svetom. Ko ne bi imel še župnika Firmina, kateremu edino lahko potoži svoje gorje in mu odkrito — dasi nekoliko težko — pove resnico, bi se bilo treba še bolj bati zanj...

Take misli je pletel župnik Firmin, ki je bil delaven in preudaren mož in si nikdar ni belil glave

s stvarmi, ki jih ni bilo moči več prenarediti. Zavedal se je, da stoji pred njim mladi Dominik, ki je komaj prišel v patronažo, a se že poslavlja... Žalostna usoda bogatcev!... Oh, ko bi imel mladenič mesto svojih dvajsetih milijonov samo dvajset krajcarjev kakor kakšen njegov mladeč iz Championnetaške ulice!

Dominik se odpravlja v tuji svet, odhaja na neznano pot... Hiteli bodo kar se bo dalo, brez ozira na ovire in zapreke, da bi ga le čim prej in čim dlje ločili od patronaže in od župnika. Firmin je takoj vedel kako mislijo napraviti z Dominikom: drveli bodo iz kraja v kraj, iz omame v omamo tako, da se bo počasi popolnoma zmedel in poplutil.

Toda zdaj ni časa za tarnanje! si je mislil župnik Firmin in je v naglici rajši dal mladeniču nekaj smernic za življenje, kakor kadar napolnimo vojaku torbo za na pot. Opozoril ga je na nekatere pobožne vaje, katerih naj nikoli ne opusti, zlasti naj vsak dan prečita nekaj odstavkov iz kakšne dobre knjige kot je na primer »Hoja za Kristusom«. Prosil ga je, naj mu večkrat piše, posebno pa mu je naročal, naj nikdar ne izgubi poguma, zakaj obupancu skoraj ni pomoči. Juda in Peter sta se oba hudo pregrešila; a če bi bil Juda v vsem posnemal Petra in pred Kristusom padel na kolena, bi danes imeli na naših oltarjih svetega Juda.

Nesrečnež pa se je šel obesiti!...

Dokler je človek živ, naj se nikar ne obeša! Če kedaj tudi izgubimo kakšno bitko, nič za to; dokler vojska strelja, je pač tepena, a ne premagana!

Četudi vrže hudič človeka ob tla, ni izgubljen tako dolgo, dokler preži na trenutek, da bi se mu izmuznil in vstal. Dokler se bojujemo, ne smemo obupati, ker še vedno lahko zmagamo, čeprav bi nas hudoba valjala po blatu in čeprav bi nam s svojim ostrim kolenom klečala celo na vratu!

Samo oni je duhovno premagan, kdor privoli v svoj poraz... Pravi polom je zlom volje...

Pa vzemimo najhujše, ljubi Dominik!... nadaljuje župnik, »da bi se oženil s tem dekletom. Sicer ne rečem, da se bo to zgodilo, vendar... vendar, no, bi imel v patronažo vsaj dva pomočnika mesto enega...«

Ko ne bi bilo tako žalostno, če mora človek, ki se je s težavo vzpel malo višje, zopet nazaj, nižje, globlje!... mladenič odmaje z glavo.

Včas je ta globina večja, včas manjša...

Saj vem, da bi me radi potolažili; a že iz samih besed razberem, da mi ne zaupate!«